

Man kunne læse følgende i Fejø bladet december 2008

GL JØRGENS HJØRNE v. Jørgen F Jensen

D A F E J Ø B R Æ N D T E

I gamle dage var der mange ildebrande på Fejø. Jeg husker specielt tiden omkring 1950 - 1960-erne i drengeårene på Fejø. Husene og gårdene var jo gamle bygninger - de fleste med bindingsværk og stråtag. El-installationerne var simple med dårligt isolerede ledninger lagt i svage, samlede jernrør. Husene var ikke isolerede, så der var fugt alle vegne.

Indtil ca. 1950 havde Fejø kun en hestetrasket 4-hjulet håndsprøjte, og den kunne ikke stille meget op. Derefter fik man så den første bugserede motorsprøjte, leveret af Falck i Maribo. Et frivilligt mandskab blev uddannet til "det nye grej" - dvs. betjening og pasning af motorsprøjten - montere sugeslange med kurv - samling af flere brandslanger med forgreninger samt strålerør for enden. Min far blev "sprøjtefører". Egentligt brandtøj og hjelme fandtes ikke, man mødte bare op i sit arbejdstøj og gjorde hvad man kunne. Ca. hver anden søndag blev sprøjten prøvekørt ved "Sprøjtemosen" - for at kontrollere og efterse at alt virkede.

Branddammene på Fejø blev oprenset, og de fik monteret en sugebrønd på det dybeste sted, så man altid havde "et godt sted at suge" uden siv osv.

Men i praksis var det noget skidt med den bugserede sprøjte, for inden "de" kunne komme af sted - skulle der møde en af de lokale vognmænd med sin lastvogn til at trække sprøjten ud til brandstedet - og hvor var han nu lige henne. Senere blev det Jørgen B Nielsens morfar - som fast mand - der med sin orne-bil trak sprøjten af sted. Telefonerne på Fejø var jo manuelt betjente, og det havde den fordel, at ved brand-alarmering kendte centralbestyrerne ofte til folks hverdag - og hvilke naboer, der kunne kontaktes osv.

Pga. tiden med "at gøre klar og transport" kunne man i realiteten ikke slukke en egentlig brand - husene var som regel halvt nedbrændte, når de mødte frem.

Men det man kunne, var så det forebyggende i at redde evt. nabohuse ved at sprøjte vand på dem som nedkøling. Der var nok at se til, for ilden i stråtaget sendte brændende stå og gnister i vejret, og det kunne nemt sætte ild i flere huse. I løbet af ca. 1½ time nåede så brandbilen fra Maribo frem, men hjælpen var mest i at begrænse følgeskaderne.

En ildebrand var altid "en begivenhed" - og især vi knægte fulgte i store flokke med ud til brandstedet. Ofte nåede vi frem før sprøjten. Der var panik og stor travlhed, idet naboerne hjalp med at forsøge at redde indbo, familie billeder m.m fra det brændende hus. Men oftest var det kun "småting" man nåede at redde.

Jeg mindes ikke, at personer indebrændte eller kom til skade. Men det "væmmelige og sørgelige" var også, at man ikke altid kunne nå at redde kreaturerne m.m. Dengang havde alle gårde masser af dyr, men problemet var, at man skulle ind i røgmasserne og løsne hver enkelt ko - løsdrift fandtes ikke. Men de fleste døde vel så af røgforgiftning inden ilden nåede dem. Senere fik brandfolkene så en riffel udleveret, og så kunne man da nå at aflive kreaturerne og grisene på stedet.

Af ildebrände huskes bl.a.: Krogs gård på Skaløvej. Man nåede at redde stuehuset, da vinden var gunstig. Her pumpede man vand fra stranden. Brand-årsagen var en væltet petroleumslygte. Dengang var det småt med el-lys i staldene - tit hang der kun een løs pære ned fra loftet i hele stalden, så bærbare petroleumslamper blev brugt fx under malkningen.

Gerhard Hansens gård brændte, den lå på Andemosevej skråt overfor Hjortemosevej (er ikke genopbygget). Var dengang øens største gård med ca. 90 tdr.l. Skalø havde så Skaløgård på samme størrelse - ellers var gårdene typisk på 30 - 40 tdr.l. Trøjborg brændte, var vist i forbindelse med høsten. Gården for enden af Degnemosevej. Her var det gårdejereren, der skulle fylde benzin på sin Ferguson. Han var uheldig, og der gik ild i gården. Brunos hus i Østerby. Her opstod der ekstra fare, da en gasdunk pludselig "gik af" - og en ildsøjle stod 50 m op i luften. Bent Olsens hus i Østerby. Harrys hus ved sprøjtemosen. Holmanns gård på Kirkevej. Hjalmer og Harry Lunds gårde i skoven. Karl Østergårds på Slettervej. Gården på Draget. Ole Chr. gård i Storemosen - skete ved halmafbrænding på marken. Købmand Walters butik i Østerby - var under tordenvejr. Godt - at vi i dag har fået bedre og sikrere huse - samt hurtigere slukningsgrej.